

DYRENES
BESKYTTELSE

EVALUERING AF INDSATS FOR BEDRE DYREVELFÆRD FOR SVIN (2014-2020)

JUNI 2022

DYRENES BESKYTTELSE

INDHOLD

1. FORORD	3
2. INDLEDNING	4
3. SAMLET EVALUERING AF OPNÅELSE AF MÅLSÆTNINGER	5
4. EVALUERING AF MÅL I TOPMØDEERKLÆRINGEN	6
Mål 1: "Større overlevelse blandt smågrise"	7
Mål 2: "Større overlevelse blandt søer"	10
Mål 3: "Alle søer skal på sigt gå fri"	12
Mål 4: "Stop for kastration af smågrise"	14
Mål 5: "Nedbringelse af antallet af halekuperede smågrise"	16
Mål 6: "Styrket indsats mod mavesår hos søer og slagtesvin"	18
Mål 7: "Dyrevelfærd indarbejdes i månegrisprojektet"	21
Mål 8: "Større valgmulighed for forbrugerne, når det gælder dyrevelfærd"	22
5. SLUTNOTER	23

DYRENES BESKYTTELSE

1. FORORD

Klima- og biodiversitetskriserne er tidens store bundne opgaver, som al udvikling må forholde sig til. Men i udviklingen må vi ikke glemme den krise, der omhandler dyrene i vores varetægt. Vi har en regulær dyrevelfærdskrise, der ligesom klima og biodiversitet er knyttet til et landbrug og et fødevarer system, der er gået over gevind.

Dansk landbrug er i dag baseret på dyr. Vi producerer over 40 millioner svin om året fordelt på grise, der slægtes i Danmark, grise, der eksporteres levende til udlandet og grise, der dør i staldene og herfra sendes til destruktionsanlæg. Vi er således blandt de lande i verden, der har flest svin og producerer mest kød per indbygger.

Landbruget står for omkring en tredjedel af Danmarks udledning af klimagasser, og det er især den animalske produktion, der er problematisk. Der er principielt to knapper at skrue på, når udledningen af klimagasser skal formindskes. Den ene er en omlægning til øget produktion af plantebaserede fødevarer og en reduktion af den animalske produktion. Den anden er øget effektivisering ud fra det såkaldte "mere for mindre" princip, hvor dyrene avles, fodres og huses med brug af færrest mulige ressourcer samtidig med, at de skal levere stadig mere kød, mælk, æg, mv.

"Mere for mindre"-tankegangen er ikke ny. Den ligger i direkte forlængelse af de økonomiske argumenter for i årtier at have intensiveret og effektiviseret dyreholdet for at kunne producere så billigt som muligt. Den er rationalet bag 100 kg tunge slagtesvin med krav på kun 0,65 m² per dyr. Søer som fødemaskiner, fikseret mellem jernbøjler, hvor de knap kan bevæge sig. Klipning af grises haler for at undgå et blodbad af stressudløste halebid i stedet for at give de nysgerrige og intelligente dyr mere plads og noget at beskæftige sig med. Om der produceres stadig mere effektivt for at tjene penge eller for at skåne klimaet, gør ingen forskel for de dyr, det går ud over.

Dyrenes Beskyttelse er bekymret for dyrevelfærden i fremtidens landbrug. Det er nødvendigt, at de store kriser håndteres samlet, så det bliver til *både og* i stedet for *enten eller*. Der skal en nytænkning af landbruget til, hvor der produceres mere plantemad til mennesker og langt mindre animalsk, og hvor de dyr, vi stadig skal have, skal have markant bedre dyrevelfærd. Det sker imidlertid ikke på en gang, og på vejen dertil er det bydende nødvendigt, at vi passer bedre på de mange millioner dyr i den danske fødevarerproduktion og holder op med at betragte dem som simple, ufølelsesfulde fabriksenheder blot fordi, de indgår i en storskala industri.

I 2020 fik Danmark sin nye dyrevelfærdslov. I lovens formålsparagraf understreges det, at loven skal fremme respekten for dyrene som levende og sansende væsener, og desuden varetage dyreetiske hensyn. Loven forpligter – også når det gælder landbrugsdyr. Loven kalder på en modernisering af bestemmelser til beskyttelse af landbrugsdyr og ikke mindst de grise, der er blevet svigtet til trods for en underskrevet aftale om det modsatte.

I denne rapport gør Dyrenes Beskyttelse status over landbrugets indsatser for bedre dyrevelfærd for svin fra 2014-2020. Det er otte målsætninger for blandt andet dødelighed hos pattegrise og søer, kastration og halekupering af pattegrise og mavesår hos søer og slagtesvin. For hver enkelt mål anviser vi, hvordan dyrevelfærdsloven bør bringes i anvendelse til at forbedre grisenes velfærd, hvor landbrugets frivillige indsats ikke er nået i mål.

DYRENES BESKYTTELSE

2. INDLEDNING

Der har i mange år været problemer med dyrevelfærden i den danske svineproduktion.

I 2014 blev der på foranledning af daværende fødevareminister, Dan Jørgensen (S), afholdt et såkaldt topmøde og udfærdiget en topmødeerklæring om bedre dyrevelfærd for svin¹. Erklæringen blev underskrevet af ministeren, erhverv, detailhandel og en række andre interessenter, herunder også Dyrenes Beskyttelse. Der blev efterfølgende udarbejdet en handlingsplan og nedsat en følgegruppe, som Dyrenes Beskyttelse har siddet med i. Følgegruppen har foretaget fire skriftlige evalueringer, den seneste i 2019².

STØRRE OVERLEVELSE BLANDT SMÅGRISE

Landbruget arbejder hen imod, at overlevelseshraten for smågrise er hævet med én gris pr. kuld i 2020. En fælles indsats starter nu.

PÅ SIGT SKAL ALLE SØER GÅ FRI

Landbruget har som målsætning, at mindst 10 % af diegivende søer skal gå fri i farestalden i 2020. En fælles indsats starter nu.

STOP FOR KASTRATION AF SMÅGRISE

Landbruget har som målsætning, at kastration uden bedøvelse skal ophøre senest i 2018. En fælles indsats starter nu.

NEDBRINGELSE AF ANTALLET AF HALEKUPEREDE SMÅGRISE

Andelen af halekuperede smågrise skal nedbringes markant. En fælles indsats starter nu.

EN STYRKET INDSATS MOD MAVESÅR HOS SØER OG SLAGTESVIN

Forekomsten af mavesår reduceres gennem bl.a. styrket sundhedskontrol. En fælles indsats starter nu.

DYREVELFÆRD INDARBEJDES I MÅNEGRISPROJEKTET

Fokus på staldindretning der tilgodeser dyrevelfærd.

STØRRE VALGMULIGHED FOR FORBRUGERNE, NÅR DET GÆLDER DYREVELFÆRD

Slagterierne og detailhandlen forpligter sig til at arbejde for at give forbrugerne mere information om og større valgmulighed i forhold til produkter med bedre dyrevelfærd. En fælles indsats starter nu.

Figur 1. Topmødeerklæringens mål. Kilde: "Topmødeerklæring – Bedre velfærd for svin"¹

Topmødeerklæringen fastsætter en række mål til indfrielse senest i 2020. Dyrenes Beskyttelse har gentagne gange efterspurgt en afsluttende evaluering hos Fødevareministeriet. Da denne ikke er kommet, foretager Dyrenes Beskyttelse hermed selv en evaluering.

Evalueringen baserer sig på data fra erhvervet, oplysninger fundet i diverse publikationer, tidligere evalueringer fra Fødevarestyrelsen, opslag hos Danmarks Statistik samt Dyrenes Beskyttelses beregninger baseret herpå.

3. SAMLET EVALUERING AF OPNÅELSE AF MÅLSÆTNINGER

Dyrenes Beskyttelse har engageret sig i topmødeerklæringen og handlingsplanen for bedre dyrevelfærd for svin i håbet om, at dyrevelfærden ville nå ud til dyrene i staldene og ikke blot forblive ord og løfter på et stykke papir.

Desværre må det konstateres, at på samtlige af topmødeerklæringens mål er der enten sket en forværring eller har været uacceptabelt ringe fremskridt.

Dyrenes Beskyttelse har løbende gjort opmærksom på, at der var problemer med fremdriften, hvilket fremgår af et notat³ sendt til Miljø- og Fødevareudvalget i forbindelse med den første evaluering i 2015/2016 og af interessantbemærkninger i de tre efterfølgende evalueringer i henholdsvis 2017, 2018 og 2019².

Den mangelfulde indfrielse af målene er særdeles nedslående i lyset af, at dette er den fjerde gruppe, som over de seneste årtier er blevet ministerielt nedsat for at trække dyrevelfærden for svin i retning af forbedringer. Arbejdsgrupperne har hver gang over årelange perioder skullet behandle en række af de store velfærdsproblemer i svineindustrien, og adskillige problematikker behandles igen og igen, f.eks. fiksering af søer og halekupering af grise (se bilag 1 og bilag 2).

Kalder på en opgradering af lovgivning

Med den manglende indfrielse af målene i topmødeerklæringen står det endnu en gang klart, at frivillige aftaler og støtteordninger ikke medfører de nødvendige forbedringer for dyrene i svineproduktionen.

Dyrenes Beskyttelse finder, at der med hjemmel i den nye dyrevelfærdslov^{4,5} skal foretages en opgradering af lovgivningen om svin, så dyrene sikres beskyttelse i henhold til lovens paragraf 1-3.

DYREVELFÆRDSLOVEN (2020/2021):

§ 1. Loven har til formål at fremme god dyrevelfærd, herunder beskytte dyr, og fremme respekt for dyr som levende og sansende væsener. Loven har endvidere til formål at varetage dyreetiske hensyn.

§ 2. Dyr er levende væsener og skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe.

§ 3. Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

4. EVALUERING AF MÅL I TOPMØDEERKLÆRINGEN

På de efterfølgende sider gives en kort evaluering af otte målsætninger for bedre svinevelværd – syv fra i topmødeerklæringen, samt målet om at nedbringe forekomsten af mavesår hos søer og slagtesvin, som på blandt andet opfordring fra Dyrenes Beskyttelse blev tilføjet i den efterfølgende handlingsplan.

For hvert mål fremlægges formuleringen af målsætningen fra topmødeerklæringen eller handlingsplanen, den overordnede evaluering af resultaterne, baggrund for evalueringen og konkrete anbefalinger fra Dyrenes Beskyttelse.

DYRENES BESKYTTELSE

Mål 1: "Større overlevelse blandt smågrise"

"Landbruget arbejder hen imod, at overlevelseshraten for smågrise er hævet med én gris pr. kuld i 2020"

Overordnet evaluering

Pattegrisedødeligheden er under handlingsplanen steget fra 21,6 % i 2014 til 23,1 % i 2020⁶. Det betyder, at udviklingen er gået fra gennemsnitligt 24.200 døde pattegrise om dagen til 28.800 døde pattegrise om dagen i 2020^{6,7}.

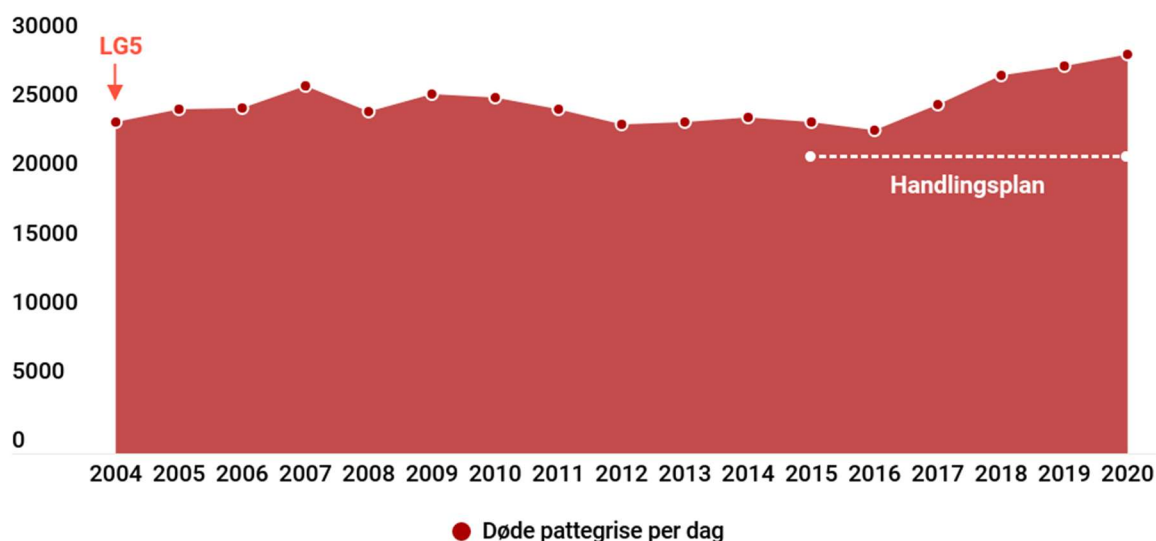
Der dør flere pattegrise nu end nogensinde før, nemlig omkring 10.500.000 om året.

Målet er ikke indfriet.

Baggrund

Andelen af grise, der dør, dvs. pattegrisedødeligheden i procent, har været stigende siden 2016, dog med et minimalt fald på 0,1 procentpoint fra 2019 til 2020⁶.

Der døde ifølge Dyrenes Beskyttelses beregninger flere pattegrise i 2020 end nogensinde før, nemlig 28.800 grise om dagen, hvilket er 4.600 flere grise om dagen end i 2014, hvor handlingsplanen blev påbegyndt. Det svarer til ca. 1,7 mio. flere døde pattegrise på årsbasis.

Figur 2. Gennemsnitligt antal døde pattegrise per dag (total dødelighed)^{6, 7, 8}

Der er i følgegruppen og her evalueret på den totale dødelighed for pattegrise, hvilket vil sige de dødfødte grise og de grise, der fødes levende, men dør inden fravænnning. Grisene dør typisk kort før, under, eller de første dage efter fødsel, og der er tale om et kontinuum, hvor dødeligheden er knyttet det forhold, at faringer med mange grise kan være langvarige, og at grisene samtidig er mindre levedygtige som følge af de store kuld. Da det samtidig er vanskeligt i stalden at skelne mellem dødfødte og grise, der dør kort efter fødsel, er det mest retvisende tal at følge den totale dødelighed.

DYRENES BESKYTTELSE

De levendefødte grise dør typisk af sult, kulde og klemning under soen, og der er for disse grise tale om betydelige lidelser⁹.

Avl

De danske søer er avlet til formentlig de største kuldstørrelser i verden²⁶. Avlen blev i 2004 ændret til avl for LG5 (antal levende grise på dag 5) fremfor avl for antal grise ved fødsel. LG5 medfører imidlertid også stadig større og større kuld, og den gennemsnitlige kuldstørrelse er siden steget med 5 grise. I 2020 var den gennemsnitlige kuldstørrelse 19,6 grise, når de dødfødte tælles med.

Formodningen om, at LG5 med forsinkelse vil slå igennem fra avlssystemet til produktionsbesætningerne og sænke dødeligheden, har i mange år været argumentet fra erhvervets og myndigheders side for, at løsningen er iværksat, og der er derfor ikke blevet grebet ind.

Det er 18 år siden, avlsmålet blev ændret til LG5 for at nedbringe pattegrisedødeligheden, men pattegrisedødeligheden er i dag stort set den samme som dengang (23,3 % i 2004 hhv. 23,1 % i 2020).

Aarhus Universitet har i forbindelse med myndighedsberedskab i 2018 konstateret, at andre avlsmål mere effektivt ville kunne sikre grisenes overlevelse¹⁰.

Pasning

Der har i mange år været fokus på at redde grise i stalden gennem fødselsovervågning og bedre pasning af såvel søer som grise, men heller ikke dette har kunnet nedbringe dødeligheden. Det skyldes, at der ikke gennem pasning kan kompenseres for de skadelige effekter af den ekstreme avl. Med de meget store kuld følger mange små og mindre livskraftige grise, som dør kort før, under, eller i dagene efter fødsel. De levendefødte grise skal konkurrere om livsvigtig råmælk ved soens yver, hvor der er for få patter i forhold til antallet af grise. Sult gør de nyfødte grise svagere og øger risikoen for, at soen lægger sig på dem, da de er mere passive.

Delfingrise

Konkurrencen om næring i de ekstremt store kuld starter allerede i fostertilstanden. Med så mange fostre i soens livmoder får mange grise ikke de næringsstoffer, de har brug for. 19,5 % af de levendefødte grise fødes som såkaldte delfingrise¹¹, hvilket ifølge Dyrenes Beskyttelses beregninger svarer til cirka 8 millioner grise i 2020¹³.

En delfingris har tilstanden IUGR, som står for *intra uterine growth retardation*. På grund af den utilstrækkelige forsyning med næringsstoffer prioriterer organismen udvikling af organer som hjerne og hjerte på bekostning af resten af kroppen. Grisene er derfor underudviklede ved fødslen, har mindre energireserver, større varmetab, er mindre mobile og optager mindre råmælk. Fysisk er de kendetegnet ved små, asymmetriske kroppe med store delfinformede hoveder, rynker omkring munden og hår uden grøretning på hovedet.

Dødeligheden er høj hos delfingrise. Risikoen for at dø er næsten fem gange så høj for grise med udtalt IUGR og dobbelt så høj for grise med mindre udtalt IUGR¹¹.

Problemet har været kendt af erhvervet i mange år, men avlen for større kuld fortsætter. Dette til trods for at undersøgelser viser, at for hver ekstra gris i kullet falder den gennemsnitlige

DYRENES BESKYTTELSE

fødselsvægt med ca. 20 gram samtidig med, at andelen af grise, der fødes med mild IUGR og IUGR stiger med henholdsvis 0,5 % og 0,7 %¹².

Dyrenes Beskyttelses anbefalinger

Det er på høje tid at omlægge avlen, så kuldene ikke bliver større, men derimod mindre. Der skal satses på færre, større og mere levedygtige grise i kuldene.

Efter Dyrenes Beskyttelses opfattelse skal målet være, at søer føder et antal grise, som de selv kan passe. Det vil samtidig være et opgør med den systematiske brug af ammesøer til overproduktionen af pattegrise. Ammesøer er søer, der får fjernet egne grise (som fravænnenes eller flyttes til anden so) for gennem en forlænget diegivningsperiode at kunne opfostre de mange overskydende grise, der følger af de meget store kuld, der fremavles gennem LG5 avlsmålet. Disse søer er fikseret i endnu længere tid end søer, der ikke er ammesøer, og har endnu ringere dyrevelfærd, end de søer, der ikke bruges som ammesøer²⁵.

Bekendtgørelse om dyrevelfærds-mæssige mindstekrav til hold af grise fastslår¹³:

§ 37. Der må ikke anvendes naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der påfører eller kan påføre grise smerte, skade, lidelse, angst, varigt men eller væsentlig ulempe.

[...]

§ 38. Der må ikke holdes grise, hvis det ikke ud fra grisens genotype eller fænotype med rimelighed kan forventes, at det kan ske uden at skade grisens sundhed eller velfærd.

Da der trods disse bestemmelser ikke er den nødvendige beskyttelse af pattegrise og søer i avlsarbejdet, anbefaler Dyrenes Beskyttelse, at der indføres et krav om avl for mindre kuld med større og mere levedygtige grise. Målet skal være et antal grise, som søerne selv kan passe, dvs. et antal grise som i langt højere grad er tilpasset søernes naturlige kapacitet for at føde og opfostre grise. Aarhus Universitet, der har ekspertise på området, bør rådgive om, hvordan dette bedst kan ske.

DYRENES BESKYTTELSE

Mål 2: "Større overlevelse blandt søer"

"Overlevelseshraten hos søer skal hæves"

Overordnet evaluering

Dødeligheden for søer var i 2014 på 11,9 %¹⁴ og i 2020 på 15,1 %¹⁵. Det svarer til 123.791 søer i 2014 og 156.285 søer i 2020.

Dødeligheden på 15,1 % er på niveau med dødeligheden i 2008¹⁶, som er den højeste, der på noget tidspunkt er registreret.

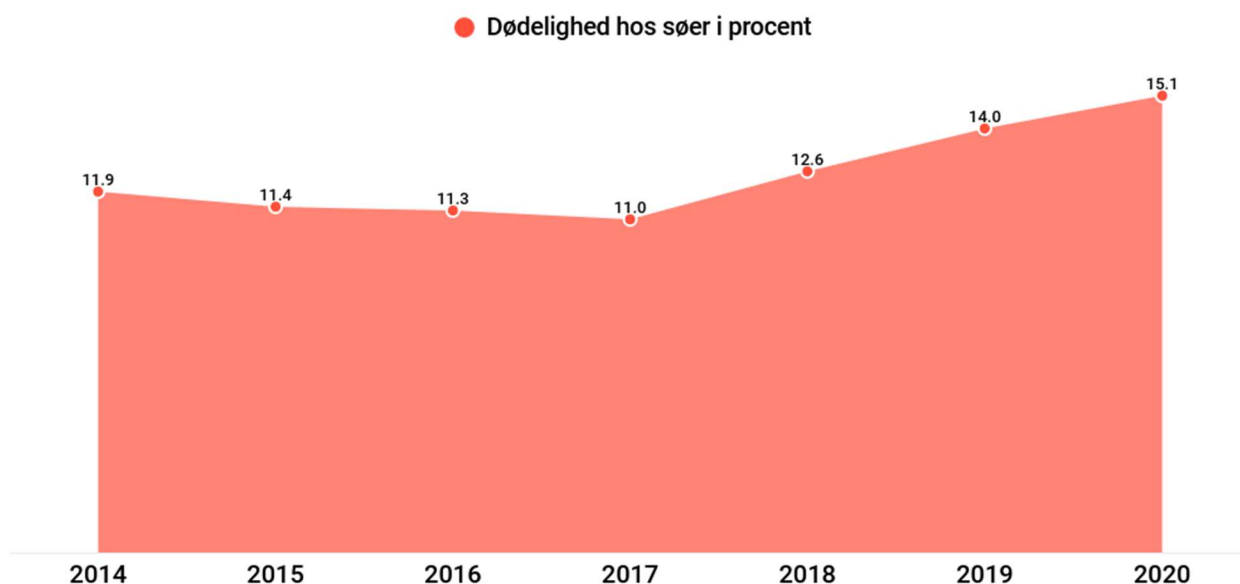
Erhvervets egne målsætninger har været en dødelighed på 11,5 % i 2013 og 9 % i 2018³, hvilket understreger, at udviklingen er gået i den stik modsatte retning.

Målet er ikke indfriet.

Baggrund

Dødeligheden hos søer er i løbet af de sidste 30 år tredoblet¹⁷. I perioden 2009 til 2018 var den svagt faldende, men hele faldet er siden indhentet.

I løbet af handlingsplanen har dødeligheden udviklet sig, som vist i Figur 3^{15, 16, 18, 19, 20, 21, 22}.

Figur 3. Dødelighed hos søer (procent af årssøer) under handlingsplanen.

Omkring halvdelen af søerne findes selvdøde i stalden, mens den anden halvdel aflives. De hyppigste årsager til, at dyrene findes selvdøde, er mave-/tarmproblemer,

DYRENES BESKYTTELSE

fødselskomplikationer, organdrejninger (især leverdrejning) og hjerteproblemer. De hyppigste årsager til, at søer bliver aflivet, er halthed/benproblemer og skader^{16, 23}.

Dyrenes Beskyttelses anbefalinger

Produktionen skal omlægges, så søerne ikke alene ses som et produktionsapparat til levering af flest muligt grise på kortest mulig tid.

Søerne leverer i gennemsnit 44 grise hvert år, når de dødfødte tælles med. Søer, som selv har en gennemsnitlig kropsvægt på 284 kg, leverer således hvert år i gennemsnit 258 kg grise direkte af egen krop (grise frem til fravænning, hvor de først har været fostre og siden levet af mælk fra soen)²⁴. Søerne er udsat for et meget stort pres og leverer langt ud over den naturlige formåen.

Dyrenes Beskyttelse anbefaler, at avl, staldindretning, pasning og fodring ændres på baggrund af allerede foretagne analyser af dødsårsagerne og med henblik på bedre leveforhold for dyrene. Aarhus Universitet, der har foretaget flere af analyserne, bør vejlede om relevante tiltag, og disse bør i videst muligt omfang indføres som krav i lovgivning til beskyttelse af svin.

DYRENES BESKYTTELSE

Mål 3: "Alle søer skal på sigt gå fri"

"Landbruget har som målsætning, at mindst 10 % af diegivende søer skal gå i løsdrift i farestalden i 2020"

Overordnet evaluering

Kun ca. 3,5 % af diegivende søer er løse i farestalden i 2021.

I stalde er fikseringsbokse den helt dominerende opstaldning af søer, når de skal føde og give die til deres grise. 96,5 % af søerne opstaldes således i 4-5 uger mellem metalrør på et areal, der kun er lidt større end deres egne kroppe.

I den hyppigst anvendte form for løsdrift kan søerne fikseres i flere dage omkring faring. Der er således i realiteten kun tale om delvis løsdrift for mange af søerne omfattet af de 3,5 %.

Målsætningen er ikke indfriet.

Baggrund

Det er veldokumenteret, at søer lider under at være fikseret i snævre bokse, som kun er få centimeter længere og bredere end deres egne kroppe²⁵. Søer er intelligente dyr med en lang række fundamentale behov - såvel de generelle behov, som grise har, men også de specifikke behov, der er knyttet til de forskellige stadier af deres reproduktionscyklus (brunst, drægtighed, faring og diegivning), som de tilbringer hele deres voksenliv i.

I Danmark er det af hensyn til dyrenes velfærd forbudt at fikse søer under brunst (under udfasning, da det indtil 2035 er tilladt i stalde etableret før 2015) og drægtighed (fuldt gældende), mens det fortsat er den helt dominerende opstaldningsform for søer i forbindelse med fødsel og diegivning.

Ifølge seneste evaluering af Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin (2019) var målsætningen 26.000 stipladser til løse farende og diegivende søer i 2020, men der var kun etableret 6.062 stipladser (stipladser i nye stalde eller omlægninger i eksisterende stalde). Det svarer til, at 2,3 % af søerne var løse søer og 97,7 % fikserede.

Der er ikke nyere offentliggørelser af antal stier med løsdrift i farestalden. I en præsentation holdt af direktøren for Landbrug & Fødevarer, sektor Gris, i januar 2021 estimeres det dog, at der på daværende tidspunkt er 8.825 stier til løse søer svarende til 3,5 % (idet der ifølge præsentationen er ca. 250.000 farestier i Danmark)²⁶.

Inden der i 2013 blev etableret tilskudsordninger til etablering af stier til løse søer, vurderes det, at der allerede var 2.000 stipladser af denne type⁴². Det er således over en 7-årig periode med både støtteordninger og handlingsplan kun lykkedes at etablere 6.825 stier til løse søer enten i nybyggeri eller ved omlægning i eksisterende stalde. Dette er forsvindende lidt, når det betænkes, at der er cirka 250.000 farestier i alt.

Målet, om at 10 % af farestipladserne i 2020 skulle være til løse søer, var ikke en ny opfindelse i handlingsplanen. Målet stammer fra en anbefaling fra den ministerielt nedsatte *Arbejdsgruppe om hold af svin*, der i 2010 - efter fire års forhandling - afgav sin rapport. Arbejdsgruppen anbefalede videre, at med de 10 % af søerne i løsdrift i farestalden ville der

DYRENES BESKYTTELSE

være opnået de fornødne erfaringer til, at løsdriften i 2020 ville kunne indføres som et krav for alle søerne. Allerede dengang advarede Dyrenes Beskyttelse mod forestillingen om, at løsdriften kunne indføres gennem støtteordninger og frivillige aftaler²⁷.

Dyrenes Beskyttelses anbefalinger

Der skal indføres et forbud mod fiksering i farestalden, svarende til de forbud, der allerede er mod fiksering i andre dele af soens cyklus (drægtighedsstalden og løbestalden). Forbud mod fiksering af søer i alle staldafsnit er gældende i flere andre lande, herunder nordiske lande som Norge og Sverige.

Der skal samtidig med forbuddet stilles krav til størrelse og indretningen af løsdriftstier ud fra videnskabeligt dokumenteret viden om, hvordan stier indrettes med henblik på at holde pattegrisedødeligheden nede. Forbuddet skal også følges med en effektiv avlsmæssig indsats for mindre kuld med større og stærkere grise, som tidligere omtalt.

Mål 4: "Stop for kastration af smågrise"

"Landbruget har som målsætning, at kastration uden bedøvelse skal ophøre senest i 2018"

Overordnet evaluering

Dette område indeholder både et overordnet mål om stop for kastration af pattegrise, samt en målsætning om, at landbruget vil ophøre med kastration uden bedøvelse senest i 2018.

Der er ikke officielle tal for antallet af intakte hangrise i dansk svineproduktion, men der er så vidt Dyrenes Beskyttelse er orienteret ingen nævneværdig udvikling i antallet (kun få) eller brug af vaccination mod ornelugt (ingen). Målet om stop for kastration er ikke indfriet.

Der er indført lokalbedøvelse som krav i erhvervets egen Danish kvalitetskontrols-ordning, som omfatter 98 % af svineproduktionen i Danmark. Under forudsætning af at lokalbedøvelsen i praksis gennemføres, er målsætningen om kastration uden bedøvelse indfriet.

Mængden af lokalbedøvelse, der udleveres, kan tyde på, at det ikke er alle hangrise, der bliver lokalbedøvet i forbindelse med indgrebet, da der udleveres markant mindre lokalbedøvelse end, hvad det ville kræve at give grisene en standarddosis på 1 ml²⁹. Dette bør undersøges nærmere.

Baggrund

Hvert år kastreres over 15 millioner få dage gamle hangrise.

Fra 1. januar 2018 blev det lovligt for danske landmænd at anvende lokalbedøvelse i forbindelse med kastration på forudsætning af et gennemført kursus heri. Fra 1. januar 2019 har erhvervet gennem et brancheinitiativ medført, at næsten alle kastrationer skal udføres med lokalbedøvelse. Omkring 98 % af produktion af grise foregår således under erhvervets Danish produktstandard, hvor lokalbedøvelsen er et krav²⁸.

Mængden af lokalbedøvelse, der udleveres, kan imidlertid tyde på, at det ikke er alle hangrise, der bliver lokalbedøvet i forbindelse med indgrebet, da der udleveres markant mindre lokalbedøvelse end, hvad det ville kræve at give grisene en standarddosis på 1 ml²⁹. Dette bør undersøges nærmere.

Lokalbedøvelsen er et skridt på vejen, men den er ikke uproblematisk, da grisene bl.a. skal fastholdes, og stikkes i testikler og hud, ligesom selve kastrationen, uanset om der bruges bedøvelse eller ikke gør det, kan medføre komplikationer.

I en række lande foretages der ikke kastration, eller den foretages ikke på hovedparten af grisene (fx England, Spanien, Holland). Brug af vaccination mod ornelugt er også udbredt i en del lande.

Også erfaringer fra Danmark, hvor der i starten af 1990'erne var en omfattende produktion af ikke-kastrerede hangrise og efterfølgende har været en produktion i lille omfang, viser at produktion af intakte hangrise er mulig.

DYRENES BESKYTTELSE

Der er ikke offentligt tilgængelige oplysninger om det eksakte antal ikke-kastrerede hangrise slagtet i 2020. De senest tilgængelige data er fra seneste evaluering fra november 2019:

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. kvartal	56.067	48.402	66.775	81.050	82.287	103.338	106.045
Total for året	198.131	206.929	291.921	325.994	355.520	423.314	

Tabel 1. Antal slagtede hangrise på kontrakt i perioden 2013-2018. Kilde: Danish Crown / Evaluering af handlingsplan for bedre velfærd for svin (november 2019)⁴²

Det fremgår endvidere af samme evaluering⁴²:

I 2018 er der slagtet 17,5 mio. grise i alt i Danmark heraf er 8,9 mio. galte og hangrise. Det vil sige, at antal slagtede hangrise på kontrakt i 2018 udgør ca. 4,75 pct. jf. tabel 3.

Baggrunden for stigningen er ifølge branchen en planlagt øgning i antallet af slagtede hangrise. Et par store leverandører af hangrise er kommet ind i systemet, hvilket for alvor har flyttet på mængderne. Ifølge branchen er Danish Crown dog ved at nå loftet for, hvad der kan håndteres og afsættes markeds-mæssigt, men slagterierne afsøger løbende mulighederne. De danske detailkæder har ikke efterspurgt kød fra danske hangrise.

Teknologisk Institut har i løbet af handlingsplanen foretaget lovende forskning og udvikling i relation til produktion af intakte hangrise, fx når det gælder detektion af grise med ornelugt på slagteriet, og hvad kød med ornelugt kan bruges til.

Danske slagterier vil ifølge landbrugspressen ikke aftage immunokastrerede grise³⁰ (vaccination mod ornelugt gennem to indsprøjtninger).

Dyrenes Beskyttelses anbefalinger

Der findes alternativer til kirurgisk kastration, og Dyrenes Beskyttelse anbefaler derfor et forbud fra 1/1 2024. Det vil sende et klart signal om, hvilken vej udviklingen skal gå, og der kan herefter laves en målrettet plan for udfasning over de kommende år gældende for såvel den konventionelle som den økologiske svineproduktion.

Dyrenes Beskyttelse anerkender, at der er markeds-mæssige udfordringer i forbindelse med hangrisekød, hvor der er risiko for ornelugt, men disse skal løses via opsporing og frasortering på slagteriet af de få procent af kødet, der har ornelugt. Plan for udfasning af kastration bør derfor inddrage forskningsresultater fra Danmark og forskningsresultater og metoder i anvendelse i udlandet.

Mål 5: "Nedbringelse af antallet af halekuperede smågrise"

"Andelen af halekuperede pattegrise skal nedbringes markant"

Overordnet evaluering

Der foretages ikke registrering af antal halekuperinger i den danske svineproduktion, og den seneste officielle vurdering af omfanget fra Fødevarestyrelsen er fra sidste evaluering af handlingsplanen (2019⁴²). Denne lød på ca. 97,5 % af de slagtede grise.

I november 2021 oplyser Fødevarestyrelsen i en ministerbesvarelse til Miljø- og Fødevareudvalget, at andelen af grise med hele haler var under 5 % i de senere år³¹.

Intet tyder på at andelen af halekuperede grise er nedbragt markant siden 2014, hvor handlingsplanen blev initieret.

Målet er ikke indfriet.

Baggrund

Rutinemæssig halekupering har været forbudt i mere end 20 år. Forbuddet blev indført, fordi grise bider hinanden i halerne, når de er meget stressede, og man ønskede ikke, at stress hos grise blev symptombehandlet ved at klippe halen på alle de nyfødte grise. Tværtimod fremgår det af lovgivningen, at der skal være et dokumenteret halebidsproblem, og at det skal være forsøgt løst gennem forbedrede forhold og pasning, herunder bl.a. mere plads. Først da er halekupering tilladt som en sidste udvej. Med andre ord er det produktionen, der skal tilpasses grisene, og ikke grisene der skal tilpasses produktionen.

Forbuddet, der i øvrigt gælder for hele EU, fremgår af Bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af grise¹³:

§ 47. Grise må ikke halekuperes rutinemæssigt.

Stk. 2. Pattegrise må kun halekuperes inden for grisens 2.- 4. levedøgn og kun, hvis der er skriftlig dokumentation for, at der er sket skader på haler (halebid), jf. dog § 48. [...]

§ 48. Inden halekupering, jf. § 47, stk. 2, foretages, skal der være forsøgt foranstaltninger for at forhindre halebidning under hensyntagen til miljøet og belægningsgraden. [...]

Aarhus Universitet har vist, at der kan opnås samme reduktion i halebid ved at tildele grisene halm og mere plads, som der kan ved halekupering³². Uanset om grisene er halekuperede eller ikke, skal dette følges af opmærksomhed omkring grisenes adfærd og andre forhold, der kan stresser dem.

Der foretages ikke systematisk registrering af halekupering. EU-Kommissionen vurderede i 2017, at 98,5 % af de danske grise halekuperes. Fødevarestyrelsen vurderede i den seneste evaluering af Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin⁴², at andelen i 2018 var en lille smule lavere, formentlig 97,5 %. Fødevarestyrelsen anførte dog også, at dette estimat var

DYRENES BESKYTTELSE

baseret på oplysninger om grise slagtet i Danmark, og når eksporterede smågrise, der typisk er halekuperede, medregnes, svarer tallet stort set til det af EU Kommissionen oplyste^{33,34}.

I en ministerbesvarelse november 2021 på spørgsmål om, hvor stor en andel af grisene, der var halekuperede i 2019 og 2020, bekræfter Fødevarestyrelsen, at det ikke registreres men, at det er under 5 % af grisene, der ikke halekuperes.

I første halvdel af 2019 blev der på EU-Kommissionens forlangende indført visse opstramninger i, hvordan forbuddet mod rutinemæssig halekupering forvaltes. Dette indebærer strengere krav til dokumentation for halebidsproblem i besætningen og til at forebyggende og løsningsorienterede tiltag er forsøgt. Effekten heraf kendes ikke. I en kontrol foretaget af Fødevarestyrelsen sidst i 2019 oplyses det dog, at kun 11 % af de kontrollerede besætninger har forsøgt sig med hele haler, og det alene i prøvekulde af grise³⁵.

SEGES oplyste i 2018, at man havde en målsætning om 150.000 konventionelle slagtesvin med hele haler ved udgangen af 2020³⁶. Projektet anføres som udsprunget af Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin. Da der ikke findes offentligt tilgængelige data om, hvor mange grise der halekuperes, er det ikke muligt at vurdere om målet er nået. Selv med en fuld indfrielse af målet vil det kun udgøre 0,5 % af de konventionelle grise, og halekupering af 99,5 % af de konventionelle grise kan ikke betragtes som en markant nedbringelse af andelen af grise, der halekuperes jf. handlingsplanens mål.

Dyrenes Beskyttelse anbefaler

Med udgangspunkt i, at der allerede er et forbud mod rutinemæssig halekupering, og der på EU-Kommissionens forlangende er indført skærpede krav til besætninger og kontrol, anbefaler Dyrenes Beskyttelse en forsøgsperiode, hvor der i de kommende tre år konsekvent sanktioneres, når Fødevarestyrelsen på bedrifter konstaterer, at der er halekuperede grise, og det ikke kan dokumenteres, at det er forsøgt at undgå halebid gennem bl.a. rodematerialer og mere plads, eller der er andre åbenlyst stressende forhold for grisene.

Ligeledes bør Fødevarestyrelsen konsekvent sanktionere, når der på bedrifter halekuperes med henblik på videresalg, uden at det kan dokumenteres, at der hos aftager er problemer med halebid, som er søgt undgået gennem rodematerialer og mere plads samt afhjælpning af eventuelle andre stressende forhold.

Først når grisene har markant mere plads kombineret med halm jf. blandt andet Aarhus Universitets forskning, kan der være tale om, at der er gjort det fornødne for at undgå halebid.

Hvis halekupering efter den 3-årige periode ikke er markant nedbragt, bør der indføres et direkte forbud mod halekupering svarende til det forbud, der er indført i Sverige, hvor halekupering er fuldkommen forbudt og ikke praktiseres. Kravet må følges op med generelle krav rettet mod de største risikofaktorer, når det gælder halebid, herunder mere plads og bedre beskæftigelsesmaterialer til grisene.

Mål 6: "Styrket indsats mod mavesår hos søer og slagtesvin"

"Forekomsten af mavesår reduceres gennem bl.a. styrket sundhedskontrol" – Dette mål blev tilføjet til handlingsplanen efter topmødeerklæringen.

Overordnet evaluering

I 2013 viste en undersøgelse, at 51 % af søerne og 29 % af slagtesvinene havde mavesår (grad 6-10 på mavesårs-skala)^{37,38}.

I 2017-2019 var det 39 % af søerne³⁹, mens der ikke er tal for slagtesvin.

Flere faktorer bidrager til mavesår, men det handler først og fremmest om uhensigtsmæssig fodring med for findelt og/eller strukturløst foder, hvilket har været kendt i årtier. Mavesår hos 39 % af søerne kan på denne baggrund ikke betragtes som en succes, men bliver det desværre.

Målet er strengt taget indfriet, når det gælder søerne, idet forekomsten af mavesår ser ud til at være reduceret, men Dyrenes Beskyttelse finder ikke, at mavesår hos 4 ud af 10 søer er acceptabelt.

Det er problematisk, at mavesår hos slagtesvin er faldet ud af arbejdet i handlingsplanen, og der ikke er opdateret viden om omfanget.

Baggrund

Mavesår er medtaget i handlingsplanen, fordi der kort inden ved topmødeerklæringen havde været fokus på mavesår som følge af en ny undersøgelse. Undersøgelsen viste, at 51 % af søerne og 30 % af slagtesvin havde mavesår eller ar efter mavesår, når de blev slagtet^{37, 38}.

Fra 2017 til 2019 blev der foretaget en national screening af mavesår hos søer (20 tilfældigt valgte maver undersøgt fra alle besætninger med over 200 søer)³⁹. Mavesundhed vurderes på en skala fra 1-10, og der blev sat det kriterium, at hvis en besætning havde mavesår fra og med grad 7 til 10 hos mere end 50 % af søerne, så var der "et mavesårsproblem". I den situation ville der gå besked tilbage til besætningen og være krav om en handlingsplan.

Grænsen for, hvornår der er "et mavesårsproblem", og hvor der skal skrides til handling, er meget lempelig. Det er således muligt at have en besætning, hvor næsten halvdelen af søerne (op til 49 %) har meget alvorlige mavesår (grad 7 eller mere) uden, at det anses for et problem. Ligeledes er det muligt at have en besætning, hvor alle søerne har mindre mavesår eller maveforandringer (grad 1-6) uden at det anses for et problem.

Med denne definition af, hvornår en besætning betragtes som problematisk i forhold til mavesår, blev det allerede fra starten klart, at der stort set ikke var eller er et mavesårsproblem i den danske svineproduktion, og kun få besætninger blev i perioden pålagt at udarbejde en handlingsplan (34 besætninger, svarende til 3 % af de undersøgte).

DYRENES BESKYTTELSE

Branchen betegner grad 6 som lette mavesår og henviser til, at det er svært at sige, hvornår mavesårene betyder noget for dyrevelfærd og produktion. Grad 6 mavesår er imidlertid karakteriseret ved, at der er sår eller ar på mere end 10 % af den hvide del af maveslimhinden, og der er derfor per definition tale om mavesår. Manglende viden om, hvornår sår betyder noget for dyrevelfærd og produktion, kan efter Dyrenes Beskyttelses opfattelse ikke berettige, at der ses bort fra disse mavesår.

I screeningen fra 2017-2019 var det 39 % af søerne, der havde mavesår, når grad 6 til 10 regnes med³⁹.

Tabel 2. Definition på mavesår inddelt i grader³⁹

6	Sår, overfladisk i >10 % af den hvide del eller let ardannelse	Sår: Overfladiske eller dyberegående forandringer i slimhinden eventuelt med blødning Ar: Ældre skader med delvis healing under ardannelse.
7	Sår, dybere i 10-50 % af den hvide del eller ardannelse med let fibrosering	
8	Sår, dybere i >50 % af den hvide del eller ardannelse med tydelig fibrosering	
9	Spiserørsforsnævring, hvor diameteren af spiserøret er cirka 10 mm	Spiserørsforsnævring: Ved ardannelsen dannes bindevæv (fibrosering), og vævet bliver uelastisk og trækker sig sammen. I de mest udtalte grader forsnævres spiserørets indmunding til en snæver uelastisk åbning
10	Spiserørsforsnævring, hvor diameteren af spiserøret er under 6 mm	

Undersøgelsen fra 2013 er vanskelig at sammenligne direkte med screeningen fra 2017-2019, men samlet tyder tallene på, at der er sket en mindre reduktion i forekomsten af mavesår hos søer. Det skal dog bemærkes, at der i ingen af undersøgelserne indgår søer, der dør i besætningen som følge af blødende mavesår, og udviklingen heri er ikke kendt.

Det er nedslående, at indsatsen mod mavesår hos søer betegnes som en succes og tages som udtryk for, at mavesundheden god, når 4 ud af ti søer får mavesår (grad 6-10).

Dyrenes Beskyttelse er ikke bekendt med nyere undersøgelser af forekomsten af mavesår hos slagtesvin, og det er derfor ikke muligt at evaluere på målet om en markant reduktion af mavesår hos denne dyregruppe.

Dyrenes Beskyttelses anbefalinger

Det fremgår allerede af Bekendtgørelse om dyrevelfærds-mæssige mindstekrav til hold af grise¹³, at:

*§ 16. Alle grise skal have adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov af hensyn til deres velfærd og sundhed.
[...]*

DYRENES BESKYTTELSE

§ 19. Ingen gris må gives foder eller vand på en måde, der kan påføre den lidelse eller skade. Foder og vand må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade.

Da dette ikke sikrer, at grise får struktur og fibre i foderet i det omfang, som de har behov for, anbefaler Dyrenes Beskyttelse, at der i lyset af de mange mavesår suppleres med et direkte krav om grovfoder til søer og slagtesvin.

Mål 7: "Dyrevelfærd indarbejdes i månegrisprojektet"

"Fokus på staldindretning der tilgodeser dyrevelfærd"

Overordnet evaluering

Der skulle bygges to månegrisstalde med det formål at integrere hensyn til miljø, dyrevelfærd og øget effektivitet.

Den ene blev aldrig bygget, den anden har primært fokus på miljø.

Målet er ikke indfriet.

Baggrund

Der skulle bygges to modelstalde.

Apollo Thy-projektet blev ikke gennemført, men derimod opgivet allerede i 2018⁴⁰. Det var ikke muligt at finde en egnet placering til bedriften.

SPACE-projektet har medført en stald til produktion af slagtesvin. Projektet har næsten udelukkende fokus på miljø^{41, 43}, men det anføres dog i den seneste evaluering af handlingsplanen for bedre dyrevelfærd for svin, at der skulle være mulighed for at holde grise med hele haler⁴². At dette ikke ser ud til at ske, fremgår af en nyligt publiceret artikel om de miljømæssige landvindinger⁴³. Her kan der på et foto fra stalden ses halekuperede grise.

Grisene har tilsyneladende heller ikke fået plads ud over det gængse. Der er således kun beregnet 0,68 m² per svin⁴⁴, hvilket er tæt på lovens minimum for store slagtesvin (0,65 m² per svin, når gennemsnitsvægten i stien er mellem 85 og 110 kg¹³).

Dyrenes Beskyttelses anbefalinger

Dyrenes Beskyttelse ønsker et langt større fokus på dyrevelfærd, når statens midler anvendes til udvikling af animalsk produktion.

Mål 8: "Større valgmulighed for forbrugerne, når det gælder dyrevelfærd"

"Slakterierne og detailhandlen forpligter sig til at arbejde for at give forbrugerne mere information om og større valgmulighed i forhold til produkter med bedre dyrevelfærd"

Overordnet evaluering

Der er etableret et statsligt dyrevelfærdsmærke i tre niveauer. Der var ifølge den seneste evaluering af Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin (2019)⁴² ingen producenter på niveau 1, mens 20 % af grisene i mærket var på niveau 2 og 80 % på niveau 3. Niveau 3 er økologisk og frilandsproduktion, som svarer til det, der omfattes af Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse.

Coop har udviklet et mærke med 4 niveauer.

Dyrenes Beskyttelse hæfter sig, når det gælder det statslige mærke, ved følgende:

1. Mærket anpriser produktionsforhold, der ikke kan betegnes som god dyrevelfærd (niveau 1 og 2)
2. Volumen i det statslige mærket udgøres af niveau 3 som er økologisk og frilandsproduktion, der allerede før statens mærkeordning var mærket med Dyrenes Beskyttelses mærke "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse". Dette mærke har været på markedet i 30 år og statens mærke kan derfor betragtes som en ekstra mærkning af kød, der allerede bar et dyrevelfærdsmærke med høj troværdighed⁴⁵
3. Mange dyrevelfærdsmærker virker forvirrende for forbrugerne i stedet for at fremme den gode dyrevelfærd

Dyrenes Beskyttelses anbefalinger

Dyrenes Beskyttelse anbefaler, at de ressourcer, der bliver brugt på at opretholde mærket og administrationen heraf, overflyttes til udviklingen af den økologiske produktion, som stiller høje krav til dyrevelfærd.

Dyrenes Beskyttelse anbefaler videre, at forbrugerne i højere grad oplyses om, hvordan den industrielle masseproduktion foregår.

5. SLUTNOTER

-
- ¹ "Topmødeerklæring – Bedre velfærd for svin" (2014),
https://fvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Nyhedsfiler/Underskrevet_erklaering_topmoede_13032014.pdf
- ² "Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin" (2014),
<https://fvm.dk/ministeriet/om-ministeriet/aftaler-tidligere-regeringer/aftaler-regeringen-helle-thorning-schmidt-i-ii/handlingsplan-for-bedre-dyrevelfaerd-for-svin/>
- ³ "Dyrenes Beskyttelses evaluering af handlingsplan for bedre velfærd for svin" (2016),
<https://www.ft.dk/samling/20151/almindel/MOF/bilag/228/1591214.pdf>
- ⁴ "Danmark bliver foregangsland med ny dyrevelfærdslov" (2020),
<https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/artikler/danmark-bliver-foregangsland-med-ny-dyrevelfaerdslov>
- ⁵ "Bekendtgørelse af lov om dyrevelfærd (dyrevelfærdsloven)", LBK nr 1597 af 08/07/2021,
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1597>
- ⁶ Landsgennemsnit for produktivitet i produktionen af grise i 2020,
<https://svineproduktion.dk/Publikationer/Kilder/Notater/2021/2115>
- ⁷ Dyrenes Beskyttelses beregning på baggrund af data fra (6) og Danmark Statistik, Statistikbanken.
- ⁸ "Landsgennemsnit for produktivitet i svineproduktionen 2010",
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2011/1114>
- ⁹ "Pattegrisedødelighed i DK – Muligheder for reduktion af pattegrisedødeligheden i Danmark" (2010),
https://dcapub.au.dk/djfpublikation/djfpdf/Rapport_86_husdyrbrug_53458_samlet.pdf
- ¹⁰ "Evaluerings af avl for LG5" (2018),
https://pure.au.dk/portal/files/128087355/LG5_evaluering010618.pdf
- ¹¹ "Intrauterine growth-restricted piglets defined by their head shape have impaired survival and growth during the suckling period" (2018),
<https://tinyurl.com/bdezktz9>
- ¹² Omtalt i "Prisen for brud på intern smittebeskyttelse er høj virusforekomst" (2021),
<https://dvt.ddd.dk/artikler/fagligt-talt/prisen-for-brud-paa-intern-smittebeskyttelse-er-hoej-virusforekomst/>
K. V. Riddersholm, I. Bahnsen. Agronomical Master thesis. KU. "Risikofaktorer for lav fødselsvægt, høj variation af fødselsvægt i kuldet og forekomst af IUGR-grise".
Se også: http://www.dvhs.dk/wp-content/uploads/2020/09/2020_2_Bahnsen_Riddersholm.pdf
- ¹³ "Bekendtgørelse om dyrevelfærds-mæssige mindstekrav til hold af grise", BEK nr 1742 af 30/11/2020,

DYRENES BESKYTTELSE

<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/1742>

¹⁴ "Udviklingen i sodødelighed - tal fra DAKA 2014",
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2015/1522>

¹⁵ "Udvikling i sodødelighed - tal fra DAKA 2020" (svineproduktion.dk),
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2021/2114>

¹⁶ "Identification of risk factors and strategies for reducing sow mortality" (2017),
<https://dcapub.au.dk/djfpublikation/djfpdf/DCArapport097.pdf>

¹⁷ "Velfærdsproblemer hos de danske søer" (2004),
<https://www.yumpu.com/da/document/view/17718108/velfaerdsproblemer-hos-de-danske-ser-dyrenes-beskyttelse>

¹⁸ "Udviklingen i sodødelighed – Tal fra DAKA 2015",
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2016/1603>

¹⁹ "Udviklingen i sodødelighed – Tal fra DAKA 2016",
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2017/1714>

²⁰ "Udviklingen i sodødelighed – Tal fra DAKA 2017",
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2018/1815>

²¹ "Udviklingen i sodødelighed – Tal fra DAKA 2018",
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2019/1919>

²² "Udviklingen i sodødelighed – Tal fra DAKA 2019",
<https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/notater/2020/2013>

²³ "Årsager til spontan sodødelighed i farestalden" (2019),
<https://dcapub.au.dk/djfpublikation/djfpdf/DCArapport162.pdf>

²⁴ Dyrenes Beskyttelses beregninger. Kilder til data: Se slutnote 6 og "Danske søer har samme højde, længde, bredde og dybde som i 2003" (2017),
https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/lu_medd/2017/1113
samt "Krydsningssøer dimensioner" (2004)
https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/lu_medd/2004/649

²⁵ "Dyrevelfærden i moderne svineproduktion – hvad er de aktuelle problemer?" (2017),
<http://infolink2003.elbo.dk/DVT/dokumenter/doc/17011.pdf>

²⁶ "FFL21: Change experiences by a Danish policy influencer" (2021),
https://www.openagrar.de/receive/openagrar_mods_00073306?lang=en

²⁷ "Hold af svin i Danmark – en industriel produktion" (2011),
<https://www.ft.dk/samling/20101/almindel/FLF/bilag/224/971485.pdf>

²⁸ Miljø- og Fødevareudvalget 2020-21, endeligt svar på spørgsmål S 616,
<https://www.ft.dk/samling/20201/spoergsmaal/s616/svar/1734134/2316060.pdf>

DYRENES BESKYTTELSE

-
- ²⁹ Miljø- og Fødevareudvalget 2021-22, MOF Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 653:
<https://www.ft.dk/samling/20211/alm.del/mof/spm/653/svar/1865912/2545366.pdf>
- ³⁰ "Store fordele ved at vaccinere mod ornelugt" (2020), <https://landbrugsavisen.dk/svin/store-fordele-ved-vaccinere-mod-ornelugt>
- ³¹ Miljø- og Fødevareudvalget 2020-21, endeligt svar på spørgsmål 1733,
<https://www.ft.dk/samling/20201/alm.del/mof/spm/1733/svar/1827396/2477687.pdf>
- ³² "Produktion af slagtesvin uden halekupering og halebid" (2019),
<https://dca.au.dk/aktuelt/nyheder/vis/artikel/produktion-af-slagtesvin-uden-halekupering-og-halebid/>
- ³³ "Eksporten af levende grise",
<https://lf.dk/tal-og-analyser/statistik/svin/eksport-af-levende-svin>
- ³⁴ "Slagtninger af grise i Danmark",
<https://lf.dk/tal-og-analyser/statistik/svin/slagtninger>
- ³⁵ "Slutrapport for kampagnen om risikovurdering for forekomst af halebid" (2020),
<https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Dyrevelfaerd%20og%20veterinaermedicin/Kontrolkampagner%202019/20200422%20Slutrapport%20kampagne%20risikovurdering%20og%20halebid.pdf>
- ³⁶ "Seges: Målet er 150.000 slagtesvin med hele haler om to år" (2018),
<https://landbrugsavisen.dk/svin/seges-m%C3%A5let-er-150000-slagtesvin-med-hele-haler-om-%C3%A5r>
- ³⁷ "Danske slagtesvin lider af mavesår" (2013),
<https://nyheder.tv2.dk/2013-09-18-danske-slagtesvin-lider-af-mavesaar>
- ³⁸ "Mavesundhed hos slagtesvin og slagtesøer" (2013),
https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/lu_medd/2013/975
- ³⁹ "National screening af mavesår hos søer" (2020),
https://svineproduktion.dk/publikationer/kilder/lu_medd/2020/1207
- ⁴⁰ "Apollo Thy projektet lukker" (2018),
<https://www.teknologisk.dk/ydelser/apollo-thy-projektet-lukker/39609>
- ⁴¹ "Avanceret miljøstald til grise klar til næste fase" (2020),
<https://landbrugsavisen.dk/svin/avanceret-milj%C3%B8stald-til-grise-klar-til-n%C3%A6ste-fase>
- ⁴² "Evaluering af handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin" (2019),
https://fvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Foedevare/Fjerde_evaluering_af_Svinehandlingsplanen.pdf
- ⁴³ "Mød landmanden, der har halveret metanudslippet i sin svinestald med noget så simpelt som en gylletragt" (2020),

DYRENES BESKYTTELSE

<https://www.zetland.dk/historie/sejvM9bm-ae6XddK5-9dee5>

⁴⁴ "Værum Vestergaard - Produktion af slagtesvin med lav emission",
<https://docplayer.dk/7050479-Vaerum-vestergaard-produktion-af-slagtesvin-med-lav-emmission.html>

⁴⁵ "Danmarks bedst kendte og mest troværdige dyrevelfærdsmærke" (2017),
<https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/artikler/danmarks-bedst-kendte-og-mest-trovaerdige-dyrevelfaerdsmaerke>

DYRENES BESKYTTELSE

BILAG 1

Mere end 20 års snak og frivillighed om løse søer i farestalden: Tid til forbud

Gennem en årrække på mindst 20 år har der været megen snak og mange forhandlinger om svins velfærd. Alligevel er der i dag store dyrevelfærdsproblemer i staldene. Et eksempel er fiksering af søer, hvor 96,5 procent af søerne i staldene fortsat fikses i forbindelse med faring og diegivning, selvom problemet har været drøftet i 4 ministerielt nedsatte grupper og erhvervet i årevis har erklæret, at der er en meget stor interesse for omlægning til løsdrift.

1998-99	Arbejdsgruppen om hold af svin nedsættes af Justitsministeren. En række velfærdsproblemer behandles. Fiksering i farestalden indgår i kommissoriet, da det i en del år har været den gængse opstaldning på trods af den ringe dyrevelfærd. Der indstilles ved afslutning fra arbejdsgruppen, at viden om alternativer til fiksering øges.
2003-03	Arbejdsgruppen nedsættes igen af Justitsministeren. Flere emner er gengangere, herunder fiksering af søer i farestalden. Det indstilles denne gang, at der ikke skrives ind overfor fiksering af hensyn til branchens økonomi.
2005	Arbejdsgruppen varsles på baggrund af flere beslutningsforslag om bedre dyrevelfærd for svin genåbnet af justitsministeren, men den skal afvente to forskningsprojekter ved Aarhus Universitet.
2007-10	Arbejdsgruppen om hold af svin nedsættes igen og forhandler godt 4 år. Flere emner er gengangere fra både 1998 og 2003, herunder fiksering af søer i farestalden.
2011	Arbejdsgruppen om hold af svin afgiver rapport. Arbejdsgruppens parter er enige om, at fiksering er en kraftig belastning for søerne og indstiller, at der arbejdes mod det realistiske mål, at 10 % af søerne i farestaldene af frivillig vej er løse efter 10 år (dvs. i 2020). Samtidig skal der ske en løbende evaluering med det formål at der i 2020 er indsamlet erfaringer til at et forbud kan træde i kraft.
2011	Dyrenes Beskyttelse har trukket sig fra arbejdsgruppen og udgiver sin egen rapport. Dyrenes Beskyttelse anbefaler et forbud mod fiksering af farende

DYRENES BESKYTTELSE

og diegivende søer, da det er urealistisk at fiksering kan indføres frivilligt med 10 % løse søer i 2020.

2014	Fødevareministeren afholder "svinetopmøde" med erhvervet, dyreværnsorganisationer, forskere og politikere. Der underskrives et mål om, at 10 % af farende og diegivende søer skal være løse i 2020.
2014	Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin kommer fra Fødevarestyrelsen. Den skal udmønte topmødets målsætninger.
2015	L&F vurderer der allerede findes 2000 stier til løse søer ud af 260.000 farestier, svarende til at 0,8 % af stierne.
2017	Første evaluering. Der er i alt 3.200 stier til løse søer, svarende til en stigning fra 0,8 % til 1,2 % af stierne.
2018	Tredje evaluering. Der er per oktober 2018 i alt 4.320 stier til løse søer, svarende til 1,7 % af stierne.
2019	Fjerde evaluering. Der er per november 2019 i alt 5.502 stier til løse søer, svarende til 2,3 % af stierne.
2021	Der ikke foretaget evaluering af handlingsplanen, men Seges Svineproduktion estimerer, at der er 8.825 stier til løse søer og at det svarer til 3,5 % af stierne.

Kilder:

Rapport fra Arbejdsgruppen om hold af svin (2010),
<https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/2a5337c7-f9bd-41e3-9769-59c993faa1cc/Rapport%20-%20endelig.pdf>

Dyrenes Beskyttelses rapport (2011),
<https://www.ft.dk/samling/20101/almdel/FLF/bilag/224/971485.pdf>

Topmødeerklæring, handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin, evalueringer,
<https://fvm.dk/ministeriet/om-ministeriet/aftaler-tidligere-regeringer/aftaler-regeringen-helle-thorning-schmidt-i-ii/handlingsplan-for-bedre-dyrevelfaerd-for-svin/>

Seges Svineproduktion (2021),
[FFL21: Change experiences by a Danish policy influencer \(openagrar.de\)](https://openagrar.de)

BILAG 2

Mere end 20 års forhandling om halekupering – nu skal der handles

Gennem en årrække på mere end 20 år har der været megen snak og mange forhandlinger om svins velfærd. Alligevel er der i dag store dyrevelfærdsproblemer i staldene. Et eksempel er halekupering, hvor mindst 95 pct. af grisene stadig halekuperes, selvom emnet har været drøftet i mindst 4 ministerielt nedsatte grupper, og erhvervet i årevis har erklæret at være på vej med en løsning:

1998-99	Arbejdsgruppen om hold af svin nedsættes af justitsministeren. En række velfærdsproblemer behandles. Halekupering indgår i kommissoriet, fordi man allerede på daværende tidspunkt i mange år har klippet grisenes haler.
2003-03	Arbejdsgruppen nedsættes igen af justitsministeren. Flere emner er gengangere, herunder halekupering.
2005	Arbejdsgruppen varsles på baggrund af flere beslutningsforslag bl.a. om halekupering genåbnet af justitsministeren, men den skal afvente to forskningsprojekter ved Aarhus Universitet.
2007-10	Arbejdsgruppen om hold af svin nedsættes igen og forhandler godt 4 år. Flere emner er gengangere fra både 1998 og 2003, herunder halekupering.
2011	Arbejdsgruppen om hold af svin afgiver rapport. Arbejdsgruppen indstiller at dokumentationskravet for halekupering skal være en dyrlægeerklæring. Der indføres ikke krav om dyrlægeerklæring.
2014	Fødevareministeren vil afholde et møde med erhvervet, dyreværnsorganisationer, forskere og politikere. Halekupering er et af emnerne, idet mindst 95 pct. af grisene fortsat halekuperes.
2014	Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin kommer fra Fødevarestyrelsen. Den skal udmønte topmødets målsætninger.
2015	Første evaluering. Fødevarestyrelsen vurderer, at godt 97 % af alle pattegrise halekuperes.

DYRENES BESKYTTELSE

2017	Anden evaluering. Fødevarestyrelsen vurderer, at der ikke er kommet væsentligt flere grise med intakte haler siden foregående evaluering.
2018	Tredje evaluering. Fødevarestyrelsen vurderer, at der ikke er kommet væsentligt flere grise med intakte haler siden foregående evaluering.
2019	Fjerde evaluering. Fødevarestyrelsen vurderer, at 97,4 % af slagtede grise er halekuperet.
2021	Miljø- og Fødevareministeren oplyser til Miljø- og Fødevareudvalget, at Fødevarestyrelsens estimat er, at under 5 % af de producerede grise har hele haler.

Kilder:

Rapport fra Arbejdsgruppen om hold af svin (2010),
http://jm.schultzboghandel.dk/upload/microsites/jm/ebooks/andre_publications/arbejdsgruppe_rapport%20om%20hold%20af%20svin.pdf

Dyrenes Beskyttelses rapport (2011)
<https://www.ft.dk/samling/20101/almindel/FLF/bilag/224/971485.pdf>

Topmødeerklæring, handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin, evalueringer,
<https://fvm.dk/ministeriet/om-ministeriet/aftaler-tidligere-regeringer/aftaler-regeringen-helle-thorning-schmidt-i-ii/handlingsplan-for-bedre-dyrevelfaerd-for-svin/>

Svar på spørgsmål i Miljø- og Fødevareudvalget i Folketinget,
<https://www.ft.dk/samling/20201/almindel/mof/spm/1733/svar/1827396/2477687.pdf>